

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

Pr. Neculai Dorneanu

LUCRAREA MISIONARĂ ȘI PASTORALĂ A
HARISMELOR ÎN BISERICA ORTODOXĂ

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător științific:

Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Nechita

2012

CUPRINS

INTRODUCERE

I. LUCRAREA SFANTULUI DUH IN BISERICA

II. DESPRE HARISMĂ ȘI DESPRE CREȘTINUL HARISMATIC
CA LUCRĂRI ALE DUHULUI SFÂNT ÎN BISERICA
ORTODOXĂ

III. CÂND ȘI CUM PRIMESC CREȘTINII ORTODOCȘI
HARISMELE DUHULUI SFÂNT

IV. HARISMELE DUHULUI SFÂNT ÎN VIAȚA BISERICII
ORTODOXE

V- MIȘCAREA DE REINNOIRE HARISMATICĂ ÎN BISERICA
ROMANO-CATOLICĂ – UN FENOMEN PENTICOSTAL
CONTEMPORAN. PREZENTARE ȘI EVALUARE

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Lucrarea misionară și pastorală a harismelor în Biserica Ortodoxă

Rezumat

CUVINTE CHEIE: DUHUL SFÂNT; HAR; HARISME; CREȘTIN HARISMATIC; DARURI ALE DUHULUI SFÂNT; CINCIZECIME; MIRUNGERE; BOTEZUL ÎN DUHUL SFÂNT; NEOPENTICOSTALISM; PENTICOSTALISM; MIȘCAREA DE REÎNNOIRE HARISMATICĂ ROMANO-CATOLICĂ

Viața Bisericii Ortodoxe este necircumscrișă lumii în care trăim pentru că ea oferă posibilitatea dobândirii vieții veșnice. Acest lucru nu înseamnă că Biserica nu este conectată deplin realității, că ea nu se raportează la nevoile spirituale a oamenilor care trăiesc în comuniunea ei și pe care-i cheamă să se împărtășească din comuniunea de iubire și viață veșnică cu Sfânta Treime, așa cum afirma și Părintele profesor Vasile Nechita într-un studiu.

Secularizarea lumii nu este o boală contemporană; ea s-a manifestat în timp și capătă, în istorie, diferite forme. În prezent cel mai acut se manifestă prin fenomenul de globalizare, care nu are numai un caracter economic și unul politic și chiar religios

Iată de ce Biserica este chemată să reacționeze la provocările contemporane și să poarte de grijă credincioșilor, de a se

nu lipsi de credință, pe de o parte; și să se manifeste misionar în lume, pe de altă parte, pentru a o aduce la credința cea adevărată. Despre manifestarea Bisericii în lumea contemporană se pot scrie mult și se spun multe. Noi ne vom referi la lucrarea Bisericii în lume prin intermediul darurilor Duhului Sfânt sau al harismelor. **Acestea nu sunt un răspuns la fenomenul de secularizare a lumii, ci sunt o lucrare a lui Dumnezeu prin cei aleși de El pentru a aduce lumea la credință.**

Într-adevăr, mărturisirea credinței este un dar al Bisericii pentru lume, o harismă, dar și o datorie pentru că – așa este – lumea așteaptă de la Biserică răspunsul corect sau îndrumarea bună pentru a se mântui. Lucrarea lui Dumnezeu în lume nu se realizează arbitrar, nici întâmplător și nici ascuns, ci se realizează după voia și planul lui Dumnezeu din veac.

În istorie lucrarea harismatică a Bisericii n-a încetat nici o clipă pentru că Duhul Sfânt nu a părăsit Biserica Ortodoxă niciodată. Este, însă, de actualitate – din punctul nostru de vedere – să se pună din nou în valoare, să se vizualizeze cu putere această realitate a Ortodoxiei. Lucrarea va dezbate acest aspect și va căuta să-l pună în evidență. De ce? Pentru că în secolul care tocmai s-a încheiat una dintre cele mai efervescente mișcări spirituale adică cea penticostală, care și-a revendicat în mod arbitrar calitatea de a fi purtătoare de Duh Sfânt, și de a lucra în lume prin darurile Duhului Sfânt.

Și în această perspectivă răspunsurile pe care Biserica Ortodoxă le dă prin viața și slujirea ei harică și harismatică reprezintă un moment de reflecție pentru societatea contemporană. Mișcările pentecostale au același deziderat: Acela de a „pneumatiza” lumea cu orice preț. S-a ajuns chiar la manifestări sincretiste sau la un anume „ecumenism” harismatic în care singura cerință pentru a fi acceptat este să „manifesti” acele „daruri” ale Duhului Sfânt

Puterea și lucrarea lui Dumnezeu se manifestă prin Biserica întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos, Fiului lui Dumnezeu întrupat, acesta fiind locul în care se poate dobândi aici, pe pământ, mântuirea sufletelor. Bisericii i s-au încredințat toate instrumentele duhovnicești necesare pentru ca omul să-și recapete demnitatea pierdută, să redevină fiu al lui Dumnezeu prin har, să dobândească – dacă dorește – tot ceea ce-i este necesar să crească duhovnicește și să lupte pentru propria desăvârșire. Aceasta este și realitatea contemporană a Bisericii Ortodoxe, atât cea din România, cât și cea universală; și nu mai puțin misiunea ei de astăzi; așa cum remarcă și Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan al Moldovei și Bucovinei în cuvântul de intronizare care Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei: *„Biserica este, așadar, spațiul de speranță întru regăsirea luminii care, în viața multora, lipsește. De la necesitatea redescoperirii izvoarelor noastre spirituale autentice până la depășirea complexelor în întâlnirea cu frații europeni, de la necesitatea păstrării cu sfințenie a adevărului de credință, până la asumarea cu seninătate a dialogului cu*

modernitatea în toate formele ei, de la participarea găsirii unor soluții la nemiloasa problemă a sărăciei, până la oferirea unui răspuns tânărului care simte dramatic golul existenței, Biserica este spațiu de speranță, de lumină, de comuniune în tot timpul și în tot locul și în orice împrejurare.”

Biserica Ortodoxă este o Biserică a Sfintelor Taine, pentru că este o Biserică mântuitoare sau în care se dobândește permanent mântuirea sufletului prin lucrarea Duhului Sfânt. Nici o lucrare duhovnicească în Biserica Ortodoxă – **deci nici manifestările darurilor sau ale harismelor Duhului Sfânt** - nu poate fi începută fără ca primitorul ei să fie și un primitor al Sfintelor Taine; adică asemenea harisme nu pot fi manifestate de un excomunicat sau sectar.

Din punct de vedere misionar vorbind, fiecare creștin este chemat să slujească pentru răspândirea și apărarea credinței adevărate în lume, pentru că și în el sălășluiește harul Duhului Sfânt. Această dimensiune misionară este una **harismatică și este comună atât clericilor cât și laicilor**. Altfel spus, **viața duhovnicească a creștinilor ortodocși este una harică**, dobândită prin intermediul Sfintelor Taine, dar și **lucrarea lor misionară în Biserică și în lumea în care trăiesc este una harismatică**. Aceasta este mult mai amplă în virtutea Preoției universale, dar care nu poate fi considerată ca fiind concurentă și nici ca egalizând-o pe cea a sfinților slujitori, ci doar o completează și o întărește.

Misiunea credincioșilor laici se săvârșește tot cu ajutorul lui Dumnezeu, dar prin alte instrumente, prin alte mijloace, decât a slujitorilor sfințiți prin Taina Hirotoniei. Aceste mijloace Dumnezeu le oferă – de această dată – tuturor credincioșilor, prin Taina Mirungerii. Ei trebuie doar să le pună în lucrare. Acestea sunt **darurile sau harismele Duhului Sfânt**, oferite gratuit pentru a participa la misiunea Bisericii. Fascinația lucrării harismatice a darurilor Duhului Sfânt a fost de la început un element care a atras atenția în viața Bisericii dar și în exteriorul ei, în lumea necreștină. Harismaticii – mai ales cei misionari – nu puteau fi trecuți cu vederea în Biserică, pentru că zelul lor misionar era esențial dezvoltării acesteia, dar și pentru că ei înșiși se dovedeau a fi plini de Duhul Sfânt și mijloace prin care Dumnezeu lucra în lume cu putere multă.

Din nefericire, adeseori alături de credincioșii ortodocși – în care lucrarea darurilor Sfântului Duh se manifestă cu putere – se așează și alte persoane care au pretenția de a fi harismatici, de a poseda daruri ale Duhului Sfânt.

Așa au apărut – mai ales în secolul al XX-lea – mai multe mișcări creștine care revendică lucrarea harismelor Duhului Sfânt, și care propovăduiesc o teologie și o viețuire harismatică. Ele dau sentimentul că doar prin intermediul lucrării harismelor se vedește și prezența lui Dumnezeu în viața și în comunitatea lor. Aceste biserici sau mișcări – numite „penticostale” – și-au cucerit rapid un loc de frunte în lumea creștină contemporană. Astfel, prezența lor nu mai

poate fi trecută cu vederea atât datorită numărul lor de adepți cât a dinamicii misionare pe care o dovedesc.

Considerăm că subiectul abordat este unul de actualitate și din această rațiune. Aceasta cu atât mai mult cu cât misiunile penticostale sunt deosebit de active și în lumea creștină ortodoxă, reușind adeseori să convingă pe creștinii ortodocși să-și lepede credința adevărată și să devină „harismatici”.

Lucrarea harismelor în biserica Ortodoxă este neîntreruptă și puternică de la începutul Bisericii și va rămâne astfel până la sfârșitul veacurilor. Această realitate este proprie Bisericii Ortodoxe datorită păstrării cu sfințenie a dreptei credințe, condiție a prezenței Sfântului Duh în lucrarea ei sfințitoare și în ființa duhovnicească a mădularelor ei – creștinii ortodocși.

Pentru împlinirea acestei misiuni propovăduirii Evangheliei darurile Duhului Sfânt sunt sprijinul cel mai important, pentru că **prin ele Însuși Duhul Sfânt îi asistă, îndrumă și sprijină**. Singurul lucru care se cere creștinului este **voința de a sluji lui Dumnezeu** fiecare după chemarea sa.

. Nu se poate spune că există o “specializare” a darurilor Sfântului Duh încât unele să fie doar misionare iar altele doar pastorale, pentru că, în esență lucrarea Duhului Sfânt este una în Biserică: aceea de a sprijini dobândirea mântuirii. Harismele – ca raze a lucrării sfințitoare a Sfințelor Taine – strălucesc doar în creștinii care **recunosc** lucrarea sfințitoare a Sfințelor Taine, care

primesc harul mântuitor prin acestea, care **propovăduiesc** adevărata credință spre a chema lumea la Biserica adevărată, Ortodoxă. În acest context am afirmat că nu poate fi un harismatic adevărat cel care **nu este dreptcredincios**, care nu a primit valid **Taina Botezului și a Mirungerii** și care nu se află în comuniune de credință cu **Biserica dreptmăritoare**.

În capitolul întâi am dorit să arătăm învățătura Bisericii despre lucrarea Sfântului Duh. Apoi am insistat asupra împreună-lucrării a Duhului Sfânt cu Hristos în viața și misiunea Bisericii, lucrare care ne îndreptățește să spunem că harismele sau darurile Duhului Sfânt sunt deopotrivă ale Fiului și ale Tatălui, în virtutea realității perihoretice a Sfintei Treimi. Altfel spus, cine nu crede în învățătura despre Sfânta Treime, așa cum ni s-a revelat și este propovăduită de Biserică, nu poate avea Duhul Sfânt și nici darurile Sale!

Am continuat în al doilea capitol să prezentăm și să stabilim câteva trăsături ale harismaticului orthodox și să prezentăm o definiție cât mai cuprinzătoare a ceea ce înseamnă *harisma* potrivit învățăturii Bisericii Ortodoxe. Aceste clarificări au ținut seama de ceea ce am prezentat în capitolul anterior despre lucrarea Duhul Sfânt în Biserică. O prezentare succintă a unei altfel de interpretări – moderne – a harismei și harismaticului a dorit să arunce o lumină asupra desacralizării sau deșertății de conținut creștin a acelor termeni pentru lumea secularizată din prezent.

De aceea, am și continuat cursul lucrării noastre prin a arăta **când** și **cum** primesc creștinii darurile Duhului Sfânt, tocmai pentru a face diferența față de cei care se socotesc harismatici dar nu fac parte din Biserica Ortodoxă, sau ce care ajung, prin secularizare și desacralizare, să confunde darurile naturale ale omului, bune sau rele, cu daruri ale lui Dumnezeu. Pentru aceasta ne-am sprijinit pe învățătura Bisericii pe care am prezentat-o atât din perspectivă scripturistică cât și patristică. Am prezentat apoi câteva dintre harismele care se manifestă în Biserica Ortodoxă, insistând mai ales pe cele de care se folosesc cu emfază și șiretenie mișcările penticostale în propovăduirea și demonstrarea așa-zisei manifestări harismatice pe care cred că o au. Glosolalia, tălmăcirea limbilor, profeția, darul înaintei vederi sunt harismele de care ei se folosesc pentru a sminti în credință pe creștinii ortodocși, unii căzând în capcana pe care misionarii penticostali o întind cu dibăcie. Darurile Duhului Sfânt – și ne referim inclusive la cele extraordinare – lucrează în Biserica Ortodoxă dar, pentru a nu fi înșelați, în aprecierea autenticității lor trebuie să dăm ascultare de ierarhia Bisericii, singura în măsură, după o atentă cercetare, să se pronunțe dacă este vorba de o autentică prezență a lucrării Duhului Sfânt sau nu într-un credincios. Astfel de recunoașteri există în istoria Bisericii și în contemporaneitate. În ultimul capitol al lucrării ne-am propus să prezentăm mișcarea de reînnoire harismatică romano-catolică și am motivat acest demers în deschiderea respectivului capitol. Am optat să o analizăm datorită sintezei pe care dorește să o facă între

tradiția romano-catolică, a sacramentelor, și cea penticostală, a harismelor. De asemenea – dacă estimările pe care reprezentanții acestei mișcări sunt corecte – ea a depășit numeric pe penticostalii clasici, indiferent de numele sau locul în care aceștia se află.

A cere și a dori o “nouă Cincizecime” –cum o fac mișcărilor penticostale – poate echivala cu ideea că Duhul Sfânt a părăsit cândva lumea, Biserica, și acum ar fi nevoie de o revenire a Lui! Dacă așa ar sta lucruri o astfel de cerere ar echivala cu dorința unei noi jerfe a lui Hristos, pentru a se întemeia o nouă Biserică! Ar echivala cu o nouă Naștere, cu o nouă Înviere a lui Hristos – toate pentru ca să aibă loc o nouă Cincizecime! Acestea nu sunt cerute, într-adevăr, pentru că oricine și-ar da seama de ricolul și falsitatea lor.

Succesul mișcărilor penticostale în lume este notabil, datorită pildei de râvnă misionară pe care o dovedesc, sincretismului pe care-l acceptă și a unei neîngrădiri care poate face din oricine întemeietor – după bunul plac – a unei noi biserici penticostale. Totuși, nu putem rămâne impasibili în fața acestei efervescențe misionare penticostale și, de aceea, avem nevoie de repere doctrinare clare despre lucrarea Duhului Sfânt în Biserică prin Sfintele Taine și prin harisme, avem nevoie să arătăm că acestea sunt autentice și că nu au încetat niciodată să fie prezente în viața credincioșilor de la începuturile Bisericii Ortodoxe – la Ierusalim – și până acum.

Iată de ce credem că este necesar să arătăm că în Biserica Ortodoxă a fost tot timpul – de la începutul ei, astăzi și până la sfârșitul veacurilor – prezentă lucrarea Sfântului Duh prin darurile sau harismele Sale pentru că mereu a păstrat credința nealterată de nici o erezie. Biserica Ortodoxă, care are plinătatea harului, n-a dus niciodată lipsă de lucrarea darurilor Duhului Sfânt, dar nici de prezența creștinilor harismatici în mijlocul ei.

Discernământul eclesial devine singura cheie de interpretare a manifestărilor harismatice care pot fi socotite astfel doar după ce Biserica se pronunță ca organism viu – în care Se află Duhul Sfânt – dacă în unul dintre membrele sale lucrează același Duh Sfânt și nu vreun alt duh!

Concluzia necesară la care dorim să ajungem fiind realitatea că **Biserica Ortodoxă este plină de Duhul Sfânt, Care lucrează prin Sfintele Taine săvârșite de arhieriei și preoți, dar care lucrează și prin harismele prezente în viața și activitatea creștinilor, indiferent dacă sunt clerici sau laici.** Rugăm pe Dumnezeu, Cel în Sfânta Treime slăvit și mărturisit, să binecuvânteze acest demers și să ne ajute ca să-l ducem cu folos la finalul propus folosindu-ne de experiența vie din viața Bisericii, de scrierile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, de opiniile celor care s-au aplecat asupra acestui subiect înaintea noastră.

Este o misiune la care fiecare creștin ortodox este chemat permanent prin Biserică! Răspunsul la această chemare poate

echivala cu începutul lucrării harismatice de propovăduire și apărare a credinței ortodoxe față de atacurile sectare, păgâne sau atee. Este vorba de o chemare a lui Dumnezeu care cere o atitudine tranșantă – de a fi niște creștini activi, misionari, vii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

IZVOARE

BIBLIA sau DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001

NOUL TESTAMENT CU PSALMI, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983

SF. AMBROZIE, *Despre Duhul Sfânt*, Traducere, studiu introductiv și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1997

SF. ATANASIE CEL MARE, *Scrieri, Partea a doua*, Traducere din grecește, introducere și note de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988

SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Catehezele, Partea II*, Traducere de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1945

SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Scrieri, Partea a treia*, Traducere, introducere, note și de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994

SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Scrieri, Partea a patra*, Traducere, introducere și note de Preotul profesor Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000

Nicolae CABASILA, *Despre viața în Hristos*, Studiu introductiv și traducere din limba greacă de Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, în Nicolae Cabasila, *Scrieri*, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1992

EUSEBIU DE CEZAREEA, *Scrieri, Partea întâia*, Traducere, studiu, note și comentarii de Pr. prof. T. Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987

SF. GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cele cinci cuvântări teologice*, Traducere din limba greacă, introducere și note de Preot Dr. Academician Dumitru Stăniloae, Editura Anastasia, București, 1993

SF. GRIGORIE DE NYSSA, *Despre Duhul Sfânt. Împotriva pnevmatomahilor macedonieni*, în “Studii Teologice, nr. 5-6/1993

SF. GRIGORIE CEL MARE (DIALOGUL), *Cartea regulei pastorale*, Traducere, prefață și note de Preot profesor

Alexandru Moisiu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București-1996

SF. IOAN CASIAN, *Scrieri alese*, Introducere de Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, traducere de Prof David Popescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990

SF. IOAN SCĂRARUL, *Scara dumnezeiescului urcuș*, în *Filocalia*, Vol. IX, traducere introducere și note de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980

SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, Traducere din limba Greacă și note de Preotul profesor Dumitru Feciorul, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București-2001

SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariile sau Tâlcuirea la Epistola a doua către Corintheni*, Traducere de Arhim. Theodosie Athanasiu, Ediție revizuită de Constantin Făgețean, Editura Sofia/Cartea Ortodoxă, București/Alexandria, 2007

SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei I către Corinteni*, traducere din limba elină de Arhim. Theodosie Athanasiu, Ediție revizuită de Constantin Făgețean, Ed. Sofia, București, 2007

SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia I și a II la Rusalii*, în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbătorile împărătești și Cuvântări de laudă la sfinți*, Traducere din limba greacă și note de

Preotul profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002

SF. IGNATIE BRIANCANINOV, *Despre vedenii, duhuri și minuni*, Traducere de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București-2002

SF. IERONIM, *Despre bărbații iluștri, despre viețile Apostolilor, despre cei doisprezece învățători*, Introduceri, traduceri și note de Dan Negrescu, Ed. Paideia-1997

SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Capete teologice (gnostice), Suta a doua a capetelor gnostice*, în *Filocalia*, vol. II, Ed. Humatinas, București, 2000

IOAN MOSHU, *Limonariu sau livada duhovnicească*, Traducere și comentarii de pr. Prof. Dr. T. Bodogae și D. Fecioru, Ed. Alba Iulia 1991

Scrierile Părinților Apostolici, Colecția „Părinți și scriitori bisericești”, nr. 1, Traducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979

SF. SIMEON ARHIEPISCOPUL TESALONICULUI, *Tratat asupra dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, Colecția “Din frumusețile vieșuirii creștine” 2, Vol I, II, Ed. Îngrijită de Protosinghel Grichentie Natu, Ed. Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, Suceava, 2003

SF. VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh. Corespondență ,în Scrieri, Partea a treia*, Traducere, introducere, note și indici de Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, Colecția Părinți și Scriitori Bisericești, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988

VIEȚILE SFINȚILOR, 12 Volume, Ed. Episcopiei Romanului, 1992-1998

CĂRȚI

Nikolai AFANASIEV, *Biserica Duhului Sfânt*, Volumul I, Traducere din limba rusă de Elena Derevici, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2008

Don Gabriele AMORTH, *Exorcistul Romei se destăinuie*, Traducerea: Mugurel Puia, Ed. Ihtys-2003

E. B. ALLO, *Saint Paul. Premiere epitre aux corinthiens*, Deuxieme edition, Paris, Librairie Lecoffre, 1935

Nicolae ACHIMESCU, *Noile mișcări religioase*, Ediția a II-a, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004

Nicolae ACHIMESCU (coordonator), *Inițiere și familie o abordare fenomenologică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012

Pr. Dr. Nicolae ACHIMESCU, *Religii în dialog*, Ed. Trinitas-2006

Giuseppe BENTIVEGA, *Effusion du Saint Esprit et don charismatique, Le temoignage du Saint Augustin*, Ed. Pneumatheque, Paris, 1992

E. et A. BREMOND, *Sur le chemin de renouveau – une aventure sociale et spirituelle*, Ed. Pneumatheque, Paris, 1976

Georgette BLAQUIERE, *Pentecôte c'est aujourd'hui. La grace propre des groupes de prieres*, Ed. Pneumatheque, Paris, 1991

Pr. Prof. dr. Ion BRIA, *Tratat de Teologie dogmatică și ecumenică*, Ed. România creștină, Colecția *Didaskalos*, București, 1999

Pr. Prof. Dr. Ion BRIA, *Dicționar de teologie ortodoxă, A-Z*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981

Arhimandrit Ioanichie BĂLAN, *Patericul mănăstirilor nemțene*, Ed. Trinitas, Iași-2001

Arhimandrit Ioanichie BĂLAN, *Viața și nevoințele Arhimandritului Cleopa Ilie*, Ed. Trinitas 1999

Preot Ștefan BUCHIU, *Întrupare și unitate. Restaurarea cosmosului în Iisus Hristos*, Ed. Libra, București, 1997

A. BREMOND, E. BREMOND, *Sur le chemin du Renouveau-Une aventure social et spirituelle*, Ed. Pneumatheque, Paris, 1976

Pr. Dan BĂDULESCU, *Împărăția răului: New Age. Originile, istoricul, doctrină și consecințele sale din perspectivă ortodoxă*, Ed. Christiana

Peter BROWN, *Cultul Sfinților . Apariția și rolul său în creștinismul latin*, Traducere: Doina Lică, Ed. Amarcord

+ CALINIC BOTOȘĂNEANUL Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, *Sfinții-Mlădițe din Hristos(51 de predici)*, Ed. Doxologia, Iași 2010

Pr. dr. Vasile CITIRIGĂ, *Preoția credincioșilor în Biserică și societate*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2004

Pr. Conf. Dr. Vasile CITIRIGĂ, *Antropologia Hristologică în teologia ortodoxă*, Vol.I, Ediția a II-a, Ed. Europolis Constanța 2006

Diacon Dr. Ioan CARAZA, *Sfântul Ioan Botezătorul – Întainemergătorul Domnului. Botezul cu Duh Sfânt în Hristos*, Ed. Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, 2000

Pr. Dr. Dumitru M. COLOTELO, *Pastorația în contemporaneitate, compendiu de teologie pastorală*, Ed. Vasiliana, Iași 2009

Nichifor CRAINIC, *Sfințenia- împlinirea umanului (Curs de teologie mistică)*, Ediție îngrijită de Ierod. Teodosie Paraschiv, Ed. Trinitas, Iași, 1993

Maurice CARREZ, Francois MOREL, *Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, (după *Dictionnaire grec – francais du Nouveau Testament*, 2e edition revue et corrigee, Delachaux et Niestle, Neuchatel (Suisse) & Editions du Cerf, Paris), Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999

+ DANIEL, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, *Teologie și spiritualitate*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010

+ DANIEL MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI, *Dăruire și dăinuire. Raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, Ediția a doua, revăzută și completată, Ed. Trinitas, Iași, 2005

+DANIEL MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI, *Călătorind cu Dumnezeu-înțelesul și folosul pelerinajului-*, Ed. Trinitas -2000

Prof. Dan-Ilie CIOBOTEA, *Dorul după Biserica nedespărțită apelul tainic și irezistibil al iubirii Treimice*, în “Ortodoxia”, Anul XXXIV, nr.4/1982

Pr. Eugen DRĂGOI, *Sfinții care ne vindecă de boli*, Ed. Partener, Galați-2005

Preot Dr. Nicolae DASCĂLU, *Parabola făcliei aprinse. Comunicarea religioasă în era informațională*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București-2012

Michel EVDOKIMOV, *Pelerini ruși și vagabonzi mistici*, Traducerea: Magdalena Mărculescu- Cojocă Elena Soare, Ed. Pandora, Târgoviște

Paul EVDOKIMOV, *Duhul Sfânt în tradiția ortodoxă*, Traducere și prefață de Pr. prof. dr. Vasile Răducă, Ediția a II-a, Editura Anastasia, București, 2004

Karl Christian FELMY, *Dogmatica experienței eclesiale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, Introducere și traducere Pr. prof. dr. Ion Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1999

David Hugh FARMER, *Dicționar al Sfinților*, Traducere de Mihai C. Udma și Elena Burlacu, Ed. Universul Enciclopedic, București, 1999

Jean HERING, *La premiere epitre de Saint Paul aux Corinthiens*, Delachaux&Niestle S.A., Neuchatel, 1949

Irenee HAUSHERR, *Plânsul și strapungerea inimii la Părinții răsăriteni*, Ediția a II-a, Traducere Mihai Vladimirescu, Ed. Deisis, Sibiu 2009

Michael HARPER, *Lumina cea adevărată. Călătoria unui evanghelic către Ortodoxie*, traducere de Elena Tâmpănariu, Ed. Teofania, Sibiu, 2002

Arhimandrit Cleopa ILIE, *Despre vise și vedenii*, Ed. Anastasia 1993

Diacon Ion I ICA jr., *Canonul Ortodoxiei*, Vol. I, *Canonul apostolic al primelor secole*, Ed. Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008

Klitos IOANNIDIS, *Patericul secolului XX*, Traducere de: Daniela Filioreanu, Ed. Cartea Ortodoxă/ Egumenița

Pr. Juvernalie IONAȘCU, *Experiența rugăciunii lui Iisus în spiritualitatea românească*, Ed. Anastasia 2001

Anarghiros I. KALLIATSOS, *Părintele Porfirie, străvăzătorul, înaintevăzătorul, tămăduitorul*, Traducere din limba greacă de :Cristina Băcanu, Ed. Bunavestire, Bacău 2002

René LAURENTIN, *Pentecôtisme chez les catholique. Risques et avenir*, Ed. Beauchesne, Paris, 1974

Bertrand LEPESANT, *Dynamique de groupe et conversion charismatique*, Ed. Pneumathèque, Paris, 1976

Fernand L.A. LEGRAND, *Semnul vorbirii în limbi. O analiză biblică a vorbirii în limbi, Cristliche Literatur – Verbreitung, e. V., (ediție în lb. română) 1992*

Vladimir LOSSKY, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Traducere, studiu introductiv și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București

Rene LAURENTIN, *Pentecotism chez les catholique. Risque et avenir*, Ed. Beauchesne, Paris, 1974

Pr. Dr. Grigore MAZILESCU, *Sărbătoarea Paștilor și a Cincizecimi în lumina Vechiului și a Noului Testament*, Editura ProSerCom, București 2002

Ioan MIHĂLȚAN episcopul Oradiei, *Preoția Mântuitorului Hristos și preoția bisericească*, Ed. Episcopiei Oradea-1993

Pr. Victor MOISE, *Harisme și rolul lor în iconomia mântuirii*, în “Îndrumător misionar și patriotic”, 4, Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1988

Pr. Dr. Ioan MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament, A-Z*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984

Ieromonah Visarion MOLDOVEANU, *Rătăcirea penticostală, îndreptar de mărturisire ortodoxă*, Ed. Vicovia 2008

Diac. Drd. Nicușor MORLOVA, *Sfântul Nectarie Taumaturgul*, Ed. Egumenița

Charles MASSABKI, *Le Renouveau Charismatique – Unde chance pour l'Eglise*, Ed. Pneumathèque, Paris, 1978

Natalia Dinu MANOILESCU, *Sfântul Duh în spiritualitatea ortodoxă*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2005

Dr. Philippe MADRE, *Mystère d'Amour et ministere de guérison*, Ed. Pneumatèque, Paris, 1982

George T. MONTAGUE, *Chevauchant le vent*, Ed. Pneumathèque, Paris, 1979, traducere în lb. franceză de Noëlle Marie Johnson

Ovila MELANÇON, *Esprit Saint et renouveau charismatique*, 1975, Canada

Pr. Vasile NECHITA, *Biserica și misiunea ei în lume după catehismul Bisericii catolice*, Ed. Vasiliana '98, Iași, 2002

Pr. dr. Vasile NECHITA, *Misiunea Bisericii ieri și astăzi*, Editura Libertatea, Panciova, Serbia, 2004

Pr. prof. univ. dr. Vasile NECHITA, *Misiunea Bisericii în lumina lui Hristos*, Ed. Vasiliana '98, Iași, 2009

Pr. dr. Vasile NECHITA, *Misiunea Bisericii de la ecumenicitate la ecumenism*, Ed. Garuda –Art și Ed. Vasiliana '98, Chișinău – Iași, 2005

Pr. Prof. Dr. Vasile NECHITA, *Religiile Abrahamice în contextual postmodernismului*, Colecția „Tinerii-Șana Bisericii”, Ed. Vasiliana, Iași-2010

Pr. Prof. Dr. Vasile NECHITA, *Radiografii Misionare*, Colecția „Tinerii-Șansa Bisericii”, Ed. Vasiliana, Iași-2006

Pr. Prof. Dr. Vasile NECHITA, *Mărturisindu-l pe Hristos. Între Misiune și discriminare*, Ed. Vasiliana 98, Iași, 2008

Pr. V. NECHITA, Pr. A. NICULCE, Pr. Gh. PETRARU, *Ecumenismul e ca primăvara*, Ed. Vasiliana, Iași 2006

Adrian NICULEA, *Hristologiile eretice*, Ed. Arhetip, București-2002

Pr. Dr. Pompiliu NACU, *Ereziile Primelor opt veacuri creștine și dăinuirea lor la începutul mileniului trei*, Ed. Partener, Galați, 2010

Panayotis NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, Studiu introductiv și traducere diac. Ion I. Ică jr., Ed. a II-a, Ed. Deisis, Sibiu, 1999

René PACHE, *Persoana și lucrarea Duhului Sfânt*, traducere de Olimpiu S. Cosma, Ed. Cristliche Literatur – Verbreitung, 1993

+ IRINEU POP-BISTRIȚEANUL, Episcop – vicar, *Chipul lui Hristos în viața morală a creștinului*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001

P.PANAGHIOTIDI, *Rătăcirea penticostalilor*, Ed.: „Orthodoxos Kypseli”, Tesalonic-Grecia

Jaroslav PELIKAN, *Fecioare Maria de-a lungul secolelor locul Ei în istoria culturii*, Traducere din engleză de Silvia Palade, Ed. Humanitas, București

Pr. Gheorghe PETRARU, *Ortodoxie și prozelitism*,
Ed.Trinitas 2000

Arhim. Dr. Ioasaf POPA, *Sfaturile Evanghelice în Biserica ortodoxă, după Sfinții Părinți*, Ed. Curtea Veche, București 2007

Cuviosul PAISIE AGHIORITUL, *Starețul Hagi-Gheorghe Athonitul 1809-1886*, Traducere din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Ed. Evanghelismos, București 2006

Pr. Gheorghe POPA, *Comuniune și înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Trinitas 2000

Pr. Dr. Teodor M. POPESCU, *Biserica și cultura*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București-1996

Lect. Dr. Constantin PREDA, *Propovăduirea Apostolică, structurile retorice în faptele Apostolilor*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București -2005

Dr. Constantin PREDA, *Credința și viața Bisericii Primare. O analiză a Faptelor Apostolilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002

Ieromonah Serafim ROSE, *Ortodoxia și religia viitorului*, Traducere de Mihaela Grosu, FEP – Tipografia Centrală Cartea Moldovei, Chișinău, 1995

Kevin et Dorothy RANAGHAN, *Le retour de l'Esprit. Le Pentecôtisme catholique aux Etats-Unis*, Les Editions du Cerf, Paris, 1973

Jean RONAYETTE, *Le Baptême dans l'Esprit d'après le Renouveau Charismatique – Fondements bibliques et interprétation*, Teză de licență, Universitatea de Științe umane Strasbourg, Facultatea de Teologie Catolică

G.F. RENDAL, *Eu vorbesc în limbi mai mult decât voi toți*, Cristliche Literatur – Verbreitung, e. V., (ediție în lb. română) 1991

Preot Prof. Dr. Vasile RĂDUCĂ, *Monahismul Egiptean. De la singurătate la obște*, Ed.Nemira 2003

Elisabeth SCHMIDT, *Entendons-nous le chant de cette joie*, Ed. «Epiphanie», Paris 1982

Cardinal L.J. SUENENS, *Oecumenisme et renouveau charismatique – Orientation théologique et pastorales*, Documents de Malines 2, Ed. Le Centurion, Paris, 1978

Cardinal L.J. SUENENS, *Une nouvelle Pentecôtiste*, Ed. Desclée de Brouwer, 1994

François A. SULLIVAN, *Le Mouvement Pentecôtiste*, traducere în lb. franceză de Pr. George Robitaille s.j., Les Editions Bellarmin, Motreal, 1973

François A. SULLIVAN, *Charismes et Renouveau Charismatique – Etude biblique et théologique*, 3-eme edition, traducere în lb. franceză de Colette Henry et Soeur Claire Haffner, Ed. Pneumathèque, 1992,

Dumitru STĂNILOAE, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, Ediția a II-a, Cuvânt înainte de arhim. Gheorghios

Grigoriatul, Prefață Olivier Clement, traducere de Maria-Cornelia Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003

Pr. Prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia dogmatică ortodoxă*, Vol.I, II, III, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, 1997

Dumitru STĂNILOAE, *Trăirea lui Dumnezeu în ortodoxie*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca 1993

Dumitru STĂNILOAE, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Ediția a II-a , Ed. Omniscop, Craiova 1993

Dr. Laurențiu STREZA, Episcopul Caransebeșului, *Tainele de inițiere creștină în Bisericile Răsăritene*, Ed. Trinitas, Iași, 2002

Alexander SCHMEMANN, *Din apă și din duh: un studiu liturgic al botezului*, Traducere din limba engleză și prefațată de Alexandru Mihăilă, Ed. Sofia/Cartea Ortodoxă, București/Alexandria, 2009

Pr. Viorel SAVA, „În Biserica Slavei Tale” *Studii teologice și spirituale liturgică*, Ed.Erota, Iași-2003

Mitropolitul SERAFIM, *Isihasmul, tradiție și cultură românească*, Traducere Iuliana Iordăchescu, Ed. Anastasia 1994

Prea Sfințitul STEPHANOS, Episcop de Nazians, *Slujiri sacerdotale și harisme în Biserica ortodoxă*, Traducere și prefață de Felicia Dumas, Ed. Institutul European 1998

Erzbischof TEODOSIE von Tomis/Arhiepiscop TEODOSIE al Tomisului, Hermann Schoenauer, Jorgen Henkel (Herausgeber/Editori), <<Alle Diakonie geht vom Altar aus>>

Theologie und Praxis der Diakonie im ökumenischen Dialog/ <<Orice diaconie pornește de la altar>> Teologia și practica diaconiei în dialogul ecumenic, Ed.Schiller Verlag Hermannstadt-Bonn 2008

+ TEODOSIE Arhiepiscopul Tomisului, *Doamne , învață-ne să ne rugăm...* , Ed. Vasiliana 98/Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța/ Iași 2006

Pr. Ioan C. TEȘU, *Virtuțile creștine, cărări spre fericirea veșnică*, Ed. Trinitas, Iași-2001

Mihail URZICĂ, *Minuni și false minuni*, Vol. I, II, Ed. Anastasia 1993

Bruno WURTZ, *New Age , paradigma holistă sau revrăjirea vărsătorului*, Ed. De vest Timișoara, 1992

Episcop Kallistos WARE, *Ortodoxia, calea dreptei credinței*, Traducere de E. Chiosa, G. Jacotă și Pr. D. Ailincăi, Ed. Trinitas, Iași 1993

Tracy WILKINSON, *Exorciștii Vaticanului.. Alungarea diavolului în secolul XXI*, Ed.Hause of guides

Christos YANNARAS, *Abecedar al credinței*, Traducere de Pr. dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996

Darurile Sfântului Duh, Vol.I-II-III, Traducere din limba greacă și note de Dr. Cristina Băcanu, Ed. Sofia, București 2003-2004

Din cuvintele arhimandritului Ilie CLEOPA, îndrumări duhovnicești pentru vremelnicie și veșnicie, Ed. Cluj-Napoca 2004

Conciliu Ecumenic Vatican II. Constituții, decrete, declarații, Traducerea Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, Ed. Nyiregyhaza, 1990

Sfântul NECTARIE, minuni în România, Ed. Egumenița/Cartea Ortodoxă 2010

STUDII ȘI ARTICOLE

Pr. D. AILINCĂI, *Harimele rolul lor în viața Bisericii*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul LVII, nr. 10-12/1981

Drd. Emanuel BANU, *Har și libertate în învățătura ortodoxă*, în ”Studii Teologice”, nr. 1-2/1980

Mrd. Corneliu-Dragoș BĂLAN, *Har și persoană în Teologia Ortodoxă*, în ”Ortodoxia”, nr. 3-4/2006

Ieromonah Agapie CORBU, *Prologomene pentru o lectură teologică a cuvântării Sfântului Petru la Cincizecim*, În „Altarul Banatului”, nr. 4-6/1999

Drd. Vasile CITIRIGĂ, *Transfigurarea creștinului prin Sfântul Duh*, în ”Studii Teologice”, nr. 5-6/1982

Drd. Călin Ioan DUȚE, *Viața duhovnicească a Sfântului Simeon Noul Teolog*, în ”Credința Ortodoxă”, nr. 2/1999

Drd. Iulian DAMIAN – *Leadership și charismă în noile mișcări religioase* publicat în „Teologie și Viață”, nr. 1-6/2008

Pr. Drd. Valeriu DRĂGULIN, *Harismele în viața Bisericii primare după epistolele Sfântului Apostol Pavel*, în “Studii Teologice”, nr. 5-6/1989

Drd. Kamal FARAHAT, *Har și libertate la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, în „Studii Teologice”, nr. 6/1987

Pr. Constantin GHEORGHE, *Harismele după Sfântul Apostol Pavel*, în „Studii Teologice”, seria a II-a, Anul XXV, nr. 1-2/1973

Pr. prof. dr. Al. MOISIU, *Darurile Duhului Sfânt*, în “Mitropolia Banatului”, nr. 4-6/1974

Anca MANOLACHE, *Nașterea din Duhul*, în Rev. “Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr.1-2/1958

Magistrand Pr. I. MIRCEA, *Organizarea Bisericii și viața primilor creștini după Faptele Apostolilor*, În „Studii Teologice”, nr. 1-2/ 1955

Pr. Lect. Dr. Dumitru MOCA, *Sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt, a Cincizecimii sau a Rusaliilor. Studiu istoric și liturgic*, În „Altarul Banatului”, nr.7-9/2000

Pr. Prof. Dr. Al. MOISIE, *Darurile Duhului Sfânt, Duminica Rusaliilor*, în „Mitropolia Banatului”, nr. 4-6/1974

Albert Marie de MONTLEON, *L’expérience des charismes manifestations de l’Esprit en vue du bien comun – Supplement aux numéros 9 de tychique et des Cahiers du Renouveau*, 1977

Pr. conf. dr. Vasile NECHITA, *Dogma Sfintei Treimi și importanța ei pentru misiunea Bisericii*, în „Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași” (Serie Nouă), Teologie Ortodoxă, Tom X/2005, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Pr. drd. Gheorghe PETRARU, *Cunoașterea lui Dumnezeu după Sfântul Simeon Noul Teolog*, în "Ortodoxia", nr. 3/1988

Pr. prof. dr. Gheorghe PETRARU, *Sfântul Duh în misiunea Bisericii și comuniunea creștină*, în "Teologie și Viață", nr. 1-6/2008

Ierom. Drd. Irineu Ioan POPA, *Învățătura despre har și libertate în Pateric*, în "Studii Teologice", nr. 5/1987

Drd. Constantin PREDA, *Doctrina și practica Botezului după Faptele Apostolilor*, în „Ortodoxia”, nr. 3-4/1997

C. PERROT, *Charisme et institution chez saint Paul*, în „Recherches de science religieuse” nr. 71/1983

Drd. Ioan SAUCA, *Considerații ortodoxe asupra mișcării harismatice actuale*, în rev. „Studii Teologice”, nr. 5-6/ 1984

Pr. Dr. Ștefan SLEVOACĂ, *Harismele în Biserica primară*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul XXXIV, nr. 9-10/1958

Pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, *Criteriile prezenței Sfântului Duh*, în „Studii Teologice”, nr. 3-4/1967

Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Sfântul Duh și sobornicitatea Bisericii. Extrase din raportul unui observator ortodox la Conciliul al II-lea de la Vatican*, în "Ortodoxia", nr. 1/1967

+ TEOFAN, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *„Luați aminte de voi înșivă și de toată turma întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu Însuși Sângele Său” (F.A. 20, 28)* - Cuvânt rostit în Catedrala mitropolitană, după ceremonia de întronizare ca

Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, în „Teologie și Viață”, nr. 7- 12/2008

Pr. asist. Ion VICOVAN, *Despre Sfântul Duh la Sfântul Grigorie de Nyssa și Sfântul Grigorie de Nazianz*, în “Analele Științifice ale Universității <<Al. I. Cuza>> din Iași, (Serie Nouă), Teologie, Tomul II, 1993 – 1994, Editura Universității “Al. I. Cuza”, Iași, 1994

Pr. Mihai Gh. VIZITIU, *Lucrarea și darurile Sfântului Duh după Epistolele I și II Corinteni*, în “Teologie și Viață”, an I, nr. 9-12/1991

B.N. WAMBACQ, *Le mot charism*, în “Nouvelle Revue Theologique”, nr 97/1975, partea III